

Lagrange dualizálás, példák

Hajnal Péter

2021. tavasz

A kiinduló feladat

- Tekintsük az alábbi, explicit feltételekkel megadott optimalizálási feladatot:

Minimalizáljuk	$c(x)$ -t	
Feltéve, hogy	$f_i(x) \leq 0, \quad i = 1, \dots, k,$	
	$g_j(x) = 0, \quad j = 1, \dots, \ell,$	(P)

ahol $x \in \mathbb{R}^n$, $c : \text{dom}(c) (\subset \mathbb{R}^n) \rightarrow \mathbb{R}$, $x = (x_1, \dots, x_n)^\top$, f_i és g_j pedig n változós valós értékű függvények.

- Legyen

$$f = \begin{pmatrix} f_1 \\ \vdots \\ f_k \end{pmatrix} : \bigcap_{i=1}^k \text{dom } f_i \subset \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^k, \text{ és } g = \begin{pmatrix} g_1 \\ \vdots \\ g_\ell \end{pmatrix} : \bigcap_{j=1}^{\ell} \text{dom } g_j \subset \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^\ell$$

- Ezen írásmóddal felírva a feladatunk az alábbi alakot ölti:

Minimalizáljuk	$c(x)$ -t
Feltéve, hogy	$f(x) \preceq 0,$ $g(x) = 0.$

- Jó mindig szem előtt tartani, hogy mit takar a tömör jelölés. A fentiekben például a 0 jelek \mathbb{R}^k illetve \mathbb{R}^ℓ -beli nulvektorokat jelentenek.

Duális változók

- A következőkben új változókat fogunk bevezetni a feltételekhez. Minden egyenlőtlenséghez tartozni fog egy λ_i és minden egyenlőséghez tartozni fog egy μ_i . Ezeket Lagrange-multiplikátoroknak vagy másképpen duális változónak nevezzük. Az előbbiekhöz hasonlóan élni fogunk most is a vektoros jelölésmóddal:

$$\lambda = \begin{pmatrix} \lambda_1 \\ \vdots \\ \lambda_k \end{pmatrix}, \quad \mu = \begin{pmatrix} \mu_1 \\ \vdots \\ \mu_\ell \end{pmatrix}.$$

Lagrange-függvény

- Bevezetjük az optimalizálási feladathoz tartozó Lagrange-függvény fogalmát.

Definíció

$$L(x; \lambda, \mu) = c(x) + \sum_{i=1}^k \lambda_i f_i(x) + \sum_{j=1}^{\ell} \mu_j g_j(x) = c(x) + \lambda^T f(x) + \mu^T g(x).$$

- A Lagrange-függvény értelmezési tartománya megegyezik a kiinduló, (P) optimalizálási feladat értelmezési tartományával, amit \mathcal{D} -vel jelöltünk.

Észrevétel

Ha x lehetséges megoldás (azaz $x \in \mathcal{L}$), továbbá $0 \preceq \lambda$, akkor teljesül a $c(x) \geq L(x; \lambda, \mu)$ egyenlőtlenség.

- Valóban: Mivel $x \in \mathcal{L}$, ezért minden j -re $g_j(x) = 0$ és így $\sum \mu_j g_j(x) = 0$.

Minden i -re $\lambda_i \geq 0$, továbbá $f_i(x) \leq 0$, ebből $\sum \lambda_i f_i(x) \leq 0$.

Ha ehhez hozzátesszük, hogy $c(x) = c(x)$ és összegezzük az eddigieket, akkor épp az alábbi adódik:

$$L(x, \lambda, \mu) \leq c(x).$$

- Tehát minden nem-negatív kordinátájú λ és tetszőleges μ -vel egy alsó becslést kapunk $c(x)$ -re L kiértékelésével.

Duális célfüggvény

- Előnyös, ha alsó becslésünk nem függ x -től. A következő definíció alsó becslésünket csak a duális változóktól függővé teszi.

Definíció: Lagrange-célfüggvény/Duális célfüggvény

$$\tilde{c}(\lambda, \mu) = \inf_{x \in \mathcal{D}} L(x, \lambda, \mu).$$

- Vegyük észre, hogy ez is egy optimalizálási feladatot jelent, de ennek nincsenek feltételei. Pontosabban „az eredeti feltételek be vannak építve a célfüggvénybe”.

Az előző észrevételből rögtön adódik, hogy $x \in \mathcal{L}$ és $\lambda \succeq 0$ esetén

$$c(x) \geq \tilde{c}(\lambda, \mu).$$

Ez azért van így, mert $c(x) \geq L(\lambda, \mu, x) \geq \tilde{c}(\lambda, \mu)$.

Duális probléma

- Definiáljuk a (P) probléma duálisát.

Definíció: Duális optimalizálási feladat

Maximalizáljuk	$\tilde{c}(\lambda, \mu)-t$	(D)
feltéve, hogy	$\lambda \succeq 0.$	

- A duális problémát (D)-vel jelöljük, optimális értékét pedig d^* -gal. (Az eredeti (P) probléma a primál feladat; ennek optimális értéke p^*).

Gyenge dualitás tétel

$$p^* \geq d^*.$$

- A korábbiak alapján nyilvánvaló.
- A duális feladat célfüggvénye „garantáltan szép”, minimalizálási feladatként megfogalmazva

Minimalizáljuk	$-\tilde{c}(\lambda, \mu)$ -t
Feltéve, hogy	$\lambda \succeq 0$.

a célfüggvény konvex lesz:

Tétel

$\tilde{c}(\lambda, \mu)$ konkáv, azaz $-\tilde{c}(\lambda, \mu)$ konvex.

Dualitás: Szóhasználat

- Igen sokszor a gyenge dualitás tétel egyenlőséggel teljesül.
- Ekkor azt mondjuk, hogy erős dualitás igaz.
- Ez azonban nem szükségszerű.
- Amikor $p^* - d^* > 0$ akkor azt mondjuk, hogy (pozitív) dualitási hézag van.

Példa

Minimalizáljuk	$c^T x - t$
Feltéve, hogy	$Ax = b$
	$x \succeq 0$

- Ebben az esetben a Lagrange-függvény:

$$\begin{aligned}L(\lambda, \mu, x) &= c^T x - \lambda^T x + \mu^T (Ax - b) = (c^T - \lambda^T + (A^T \mu)^T) x - \mu^T b \\ &= (c - \lambda + A^T \mu)^T x - b^T \mu.\end{aligned}$$

- A duális célfüggvény (λ, μ) helyen vett értékének meghatározásához egy lineáris függvény globális minimumát kell venni.

Dualizálás Példa I: LP szimplex forma: Kitérő

- Feladatunk az $a^T x + \alpha$ függvény minimalizálása.
- Egy változós lineáris függvények (globális) minimalizálása jól vizualizálható. A grafikon egy egyenes. Ha ez a grafikonon egy vízszintes egyenes (függvényünk egy α konstans), akkor α a minimum. Más esetben tetszőlegesen kis értéket felvehet függvényünk.
- Több változó esetén hasonló a helyzet. Ha az együtthatók vektora a 0-vektor, akkor lineáris függvényünk konstans. Ha a valamelyik koordinátája (valamelyik x_i együtthatója) nem 0, akkor a lineáris függvény bármilyen kicsi értéket felvehet.

Észrevétel

$$\inf_{x \in \mathbb{R}^n} a^T x + \alpha = \begin{cases} \alpha, & a = 0 \\ -\infty, & a \neq 0 \end{cases}$$

Dualizálás Példa I: LP szimplex forma (folytatás)

- A kitérő után a dualizált felírása egyértelmű:

$$\tilde{c}(\lambda, \mu) = \inf_{x \in \mathbb{R}^n} (c - \lambda + A^T \mu)^T x - b^T \mu = \begin{cases} -b^T \mu, & \text{ha } c - \lambda + A^T \mu = 0, \\ -\infty, & \text{különben.} \end{cases}$$

- A duális feladat:

Maximalizáljuk	$\tilde{c}(\lambda, \mu)$ -t
Feltéve, hogy	$\lambda \succeq 0$

- Azaz ekvivalens módon:

Maximalizáljuk	$-b^T \mu$ -t
Feltéve, hogy	$c - \lambda + A^T \mu = 0$
	$\lambda \succeq 0$

Dualizálás Példa I: LP szimplex forma (folytatás)

- Azaz ekvivalens módon:

Minimalizáljuk	$b^T \mu - t$
Feltéve, hogy	$c + A^T \mu \succeq 0$

Azaz az LP feladat szimplex formájának duálisa is egy LP feladat.
Az LP feladat úgy nevezett poliedrikus formája.

Példa

Minimalizáljuk	$c^T x - t$
Feltéve, hogy	$Ax \preceq b.$

- Kapjuk, hogy

$$L(x, \lambda) = c^T x + \lambda^T (Ax - b) = (c + A^T \lambda)^T x - b^T \lambda.$$

- Ekkor

$$\tilde{c}(\lambda) = \begin{cases} -b^T \lambda, & \text{ha } c + A^T \lambda = 0, \\ -\infty, & \text{különben.} \end{cases}.$$

Dualizálás Példa II: LP poliedrikus forma (folytatás)

- A duális feladat:

Maximalizáljuk	$-b^T \lambda - t$
Feltéve, hogy	$c + A^T \lambda = 0$
	$\lambda \succeq 0.$

Ekvivalens módon:

Minimalizáljuk	$b^T \lambda - t$
Feltéve, hogy	$c + A^T \lambda = 0$
	$\lambda \succeq 0.$

- Az előző két példában az LP feladat talán két legelterjedtebb normálalakját dualizáltuk. Mindkettő ugyanazt a problémakört formalizálja. A különböző alak miatt a dualizálás más úton haladt. Kiderült, hogy a két alak egymás duálisa.

Dualizálás Példa II: LP: Erős dualitás

- Operációkutatás tárgyából az is ismert lehet, hogy a mindig igaz gyenge dualitás mellett sokszor erős dualitás teljesül LP feladatok esetén. Az egyetlen lehetőség pozitív dualitási hézagra az, amikor $p^* = \infty$ és $d^* = -\infty$ egyszerre teljesül. Azaz ha bármelyik feladatnak véges optimuma van, akkor a másiknak is, és a két optimális érték egybeesik.

Tétel

Tekintsünk egy tetszőleges LP feladatot. Ekkor az alábbi két lehetőség közül pontosan egy teljesül:

(1)

$$p^* = \infty > -\infty = d^*,$$

(2)

$$p^* = d^*.$$

Dualizálás Példa III: Folyam-probléma

Példa

$\mathcal{H} = (\vec{G}, s, t, c)$ egy hálózat, ahol \vec{G} egy irányított gráf, s és t ezen gráf két kitüntetett csúcsa (forrás és nyelő), c pedig kapacitás függvény. $c : E(\vec{G}) \rightarrow \mathbb{R} \equiv c \in \mathbb{R}^{E(\vec{G})}$.

A folyam minden élhez egy anyagmennyiséget rendel úgy, hogy ez 0 és a megfelelő él kapacitása között legyen (kapacitás feltételek). Továbbá úgy, hogy a forrás és nyelő csúcsoktól eltérő pontokban teljesüljön az anyagmegmaradás törvénye.

Keressük az f folyamot, melynek értéke maximális.

- Az $f : E(\vec{G}) \rightarrow \mathbb{R}$ folyam-függvény leírható $f \in \mathbb{R}^{E(\vec{G})}$, azaz $x = (f(e_1), \dots, f(e_m))^T \in \mathbb{R}^E$ vektorként.
- A kapacitások is kezelhetők vektorként. A kapacitásfeltételek algebraizálása: $0 \preceq x \preceq c$.

Dualizálás Példa III: Folyam-probléma (folytatás)

- A megmaradási törvény is algebrai alakba írhatók:

$$\sum_{e:vKe} x_e - \sum_{e:vBe} x_e = 0 \quad \text{minden } v \in V \setminus \{s, t\}\text{-re.}$$

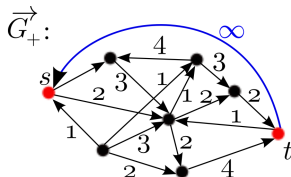
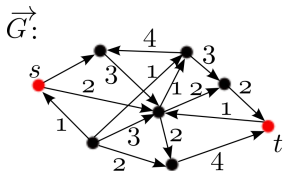
- A célfüggvény/ f folyam értéke ($x = x(\text{folyam})$)

$$c(x) = \acute{e}(f) = \sum_{e:sKe} x_e - \sum_{e:sBe} x_e.$$

- Előttünk van a folyamfeladat egy LP alakja. A nyilvánvaló formalizálásba egy kis „csavart” viszünk be.

Dualizálás Példa III: Folyam-probléma (folytatás)

- Tekintsük a hálózat alábbi módosítását: \vec{G} -be behúzunk egy végtelen kapacitású extra élet (kapacitás feltétel nélküli élet), amely a t -ből s -be vezet.

- Ebben a \vec{G}_+ gráfban egy adott folyam a régi éleken maradjon meg, az e_+ élen pedig értéknyi anyagmennyisége legyen. Így minden csúcsban teljesül a megmaradási törvény (hálózatunk egy úgy nevezett cirkuláció). Legyen $x_+ = \begin{pmatrix} x \\ v \end{pmatrix}$ az új élnek megfelelő változóval kibővített változóvektor, azaz az új koordináta $v = \epsilon(f)$, a folyam értéke.

Dualizálás Példa III: Folyam-probléma (folytatás)

- Jelölje A a \vec{G} , illetve A_+ a \vec{G}_+ gráf illeszkedési mátrixát.
- A folyam probléma a következő:

Maximalizáljuk	$v, -t$
Feltéve, hogy	$0 \preceq x \preceq c,$ $A_+ x_+ = 0.$

- A mátrixos alakban írt lineáris egyenletrendszernek $|V|$ sok egyenletet takar, a most más az összes csúcsra felírt megmaradási törvényt. A dualizáláshoz a szokásos alakra térünk át:

Minimalizáljuk	$-v, -t$
Feltéve, hogy	$-x \preceq 0,$ $x - c \preceq 0,$ $A_+ x_+ = 0.$

Dualizálás Példa III: Folyam-probléma (folytatás)

- A Lagrange-függvény:

$$\begin{aligned} L(x_+; \lambda_1, \lambda_2, \mu) &= -v + \lambda_1^T(-x) + \lambda_2^T(x - c) + \underbrace{\mu^T A_+ x_+}_{(A_+^T \mu)^T x_+} = \\ &= (-1 + \mu_s - \mu_t)v + (\lambda_2 - \lambda_1 + A^T \mu)^T x - \lambda_2^T c \end{aligned}$$

- Innen a duális célfüggvény pedig

$$\tilde{c} = \begin{cases} -\lambda_2^T c, & \text{ha } (-1 + \mu_s - \mu_t) = 0 \text{ és } \lambda_2 - \lambda_1 + A^T \mu = 0 \\ -\infty, & \text{különben} \end{cases}$$

Dualizálás Példa III: Folyam-probléma (folytatás)

- A (D) duális feladat:

Maximalizáljuk	$-\lambda_2^T c - t$
Feltéve, hogy	$\mu_s - \mu_t = 1$
	$\lambda_2 = \lambda_1 - A^T \mu$
	$\lambda_1, \lambda_2 \succeq 0$

- Az alábbiakban elemi módszerekkel „átgondoljuk” a duális problémát.

1. Észrevétel

A cél, hogy minél kisebb λ_2 komponenseink legyenek, azaz a (nem-negatív) változóvektor koordinátái minél közelebb legyenek 0-hoz. Ehhez elegendő a μ és λ_1 komponenseket jól megválasztani.

- Ha μ adott, akkor λ_1 választása a józan ész által előírt: Ha $(A^T \mu)_e \geq 0$, akkor $(\lambda_1)_e = (A^T \mu)_e$ az optimális választás (ekkor $(\lambda_2)_e = 0$). Ha pedig $(A^T \mu)_e < 0$, akkor $(\lambda_1)_e = 0$ juttat a „legjobb” $(\lambda_2)_e$ -hez.

2. Észrevétel*

Létezik egész komponensű optimális hely.

- Ez nem egyszerű. Később a félév során bebizonyítjuk.

3. Észrevétel

A dualizált feladat feltételrendszerének feltételeiben a μ vektor csak két μ koordináta különbségeként szerepel: $e = \overrightarrow{uv}$ élre $(A^T \mu)_e = \mu_v - \mu_u$. Továbbá az az előnyös ha ez a különbség — amennyiben negatív — minél közelebb legyen 0-hoz.

- Ha $\mu \in \mathbb{R}^v$ egy lehetséges megoldás, akkor tetszőleges c

konstansra $\mu + \begin{pmatrix} c \\ c \\ \vdots \\ c \end{pmatrix} = \mu + c \cdot \mathbf{1}^T$ is az, sőt egyenértékű a kiinduló

μ -vel.

- Ilyen eltolások miatt feltehető, hogy a μ vektorra $\mu_s = 1$ és $\mu_t = 0$ (normálás).

Dualizálás Példa III: Folyam-probléma: Észrevételeink eredője

- Továbbá legyen

$$k : \mathbb{Z} \rightarrow \{0, 1\} \subset \mathbb{Z}, \quad k(z) = \begin{cases} 1 & z \geq 1 \\ 0 & z \leq 0 \end{cases}$$

egy „kontrakció” függvény.

- Ha μ lehetséges megoldás, akkor a kontrakcióval kapott $\tilde{\mu} = k \circ \mu$ 0-1 vektor is az és „legalább olyan jó” mint a kiinduló μ .
- **Észrevételeink eredője:** (D) optimális megoldásának keresésénél a $\mu \in \{0, 1\}^V$, és $\mu_s = 1$, $\mu_t = 0$ feltételeknek elegettevő megoldások között elég keresnünk.

Dualizálás Példa III: Folyam-probléma (folytatás)

- Ebből kiszámítható, hogy a célfüggvényben mely c_e élkapacitásoknak lesz nem-nulla együtthatója. Éppen a $S = \{v \in V : \mu(v) = 1\}$ halmazból a $T = \{v \in V : \mu(v) = 0\}$ halmazba vezető élek lesznek ilyenek (egy ilyen e élen lesz $(A^T \mu)_e = -1$, amikor az optimális választás $(\lambda_1)_e = 0$ és $(\lambda_2)_e = 1$ értékeket oszt ki).
- Azaz a μ által definiált s - t vágás kapacitása lesz a célfüggvény értéke.
- A duális feladat a megfontolások után épp a minimális kapacitású vágás problémája:

Minimalizáljuk	$C(\mathcal{V})$ -t
Feltéve, hogy	\mathcal{V} egy s - t vágás.

- A gyenge dualitás tétel éppen azt mondja, hogy minden vágás kapacitása felülről becsüli minden folyam értékét. Azt is tudjuk, hogy a két optimalizálási feladat optimális értéke közös.

Dualizálás Példa IV: Legkisebb négyzetek problémája

Példa

Minimalizáljuk	$x^T x - t$
Feltéve, hogy	$Ax = b,$

ahol $x \in \mathbb{R}^n$, $A \in \mathbb{R}^{\ell \times n}$, $b \in \mathbb{R}^{\ell}$.

- Ekkor

$$L(x; \mu) = x^T x + \mu^T (Ax - b).$$

- \tilde{c} -t felírva:

$$\tilde{c}(\mu) = \inf_{x \in \mathbb{R}^n} L(\mu, x) = \inf_{x \in \mathbb{R}^n} (x^T x + \underbrace{\mu^T (Ax)}_{(A^T \mu)^T x}) - \underbrace{\mu^T b}_{x\text{-független}}$$

Dualizálás Példa IV: Legkisebb négyzetek problémája (folytatás)

- Az x -re vonatkozó infimumvétel olyan függvényre történik, amely x -től függő része

$$\tilde{L} = x^T x + (A^T \mu)^T x.$$

- $\tilde{L} : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}$ másodfokú polinomfüggvény, differenciálható, így a differenciálszámítás eszközei alkalmazhatók a szélsőérték keresésére.
- L gradiense:

$$\nabla L = \text{grad } L = 2x + A^T \mu.$$

- Tudjuk, hogy szélsőértéknél a gradiens értéke 0. $\nabla_x L = 0$ akkor és csak akkor, ha $x = -\frac{1}{2} A^T \mu$.

Dualizálás Példa IV: Legkisebb négyzetek problémája (folytatás)

- A gradiens 0 volta általában még nem feltétlenül jelentene minimumot, de esetünkben egy konvex függvényről van szó, így itt biztosan minimumhely lesz. Tehát x helyére $-\frac{1}{2}A^T\mu$ -t beírva adódik, hogy

$$\begin{aligned}\tilde{c}(\mu) &= \left(-\frac{1}{2}A^T\mu\right)^T \cdot \left(-\frac{1}{2}A^T\mu\right) + (A^T\mu)^T \cdot \left(-\frac{1}{2}A^T\mu\right) - b^T\mu = \\ &= -\frac{1}{4}\mu^T AA^T\mu - b^T\mu.\end{aligned}$$

- A duális probléma

Maximalizáljuk	$-\frac{1}{4}\mu^T AA^T\mu - \mu^T b$
----------------	---------------------------------------

- Tehát a duális (D) probléma egy feltétel nélküli optimalizálási kérdés.

Példa

Adott egy G egyszerű gráf. A feladat olyan \mathcal{V} vágás keresése (csúcsok két osztályba sorolása, melyben az $|E(\mathcal{V})|$ maximális (minél több él haladjon „keresztbe”).

- Először formalizáljuk/aritmetizáljuk a problémát.
- Egy vágást úgy írhatunk le, hogy minden csúcsra plusz vagy mínusz 1 komponenssel kódoljuk, hogy a vágás melyik oldalára esik:

$$\mathcal{V} \equiv x \in \{-1, 1\}^V \subset \mathbb{R}^V.$$

Dualizálás Példa V: Maximális vágás (folytatás)

- Legyen $A = A_G$ a G szomszédsági mátrixa.
- Az $x^T Ax$ kvadratikus alakhoz minden $e = uv$ él $2x_u x_v$ hozzájárulást ad. Az $x_u x_v$ érték $+1$, ha az e él a vágás valamelyik partjára esik, és -1 , ha az e él a vágás élhalmazához tartozik (keresztél).
- Könnyű kiszámolni, hogy

$$x^T Ax = 2|E(G)| - 4|E(\mathcal{V})|.$$

- Így az eredeti feladat egy formalizálása

Minimalizáljuk	$x^T Ax,$	$x \in \mathbb{R}^V$ -t
Feltéve, hogy	$x_v^2 = 1,$	minden $v \in V$ esetén.

- Ez a feladat egy \mathcal{NP} -nehéz probléma formalizáltja. Ettől természetesen képezhetjük duálisát.

Dualizálás Példa V: Maximális vágás (folytatás)

- A duális feladat Lagrange-függvénye

$$\begin{aligned}L(\mu, x) &= x^T A x + \sum_{v \in V} \mu_v (x_v^2 - 1) \\&= x^T A x + \sum_v \mu_v x_v^2 - \sum_v \mu_v \\&= x^T (A + \text{diag } \mu) x - \underline{1}^T \mu,\end{aligned}$$

ahol egy $a \in \mathbb{R}^n$ vektor esetén $\text{diag } (a) = \begin{pmatrix} a_1 & 0 & \dots & 0 \\ 0 & a_2 & \ddots & \vdots \\ \vdots & \ddots & \ddots & 0 \\ 0 & \dots & 0 & a_n \end{pmatrix}$

egy $n \times n$ -es diagonális mátrix.

- Ebből a duális célfüggvény

$$\tilde{c}(\mu) = -\underline{1}^T \mu + \inf_{x \in \mathbb{R}^n} x^T (A + \text{diag } \mu) x.$$

Dualizálás Példa V: Maximális vágás (folytatás)

- Az infimumot minden \mathbb{R}^n -beli vektorra kell meghatározni, mert minden ilyen x -re értelmezve van a kifejezés, nincs semmilyen megszorítás.
- Most már csak az a kérdés, hogy egy homogén kvadratikus függvénynek \mathbb{R}^n -ben mi a (feltétel nélküli) minimuma?
- Ehhez tegyünk egy kis kitérőt.

Jelölés

Legyen $M \in \mathcal{S}^n \subset \mathbb{R}^{n \times n}$ egy szimmetrikus mátrix.

Ha M pozitív szemidefinit, akkor azt írjuk, hogy

$$M \succeq 0, \text{ vagy } M \in \mathcal{S}_+^n.$$

Ha M pozitív definit, akkor azt írjuk, hogy

$$M \succ 0, \text{ vagy } M \in \mathcal{S}_{++}^n.$$

Dualizálás Példa V: Maximális vágás: Kitérő

- Mi az wx^2 valós függvény minimuma? A válasz általános iskolai tanulmányaink alapján egyszerű:

$$\inf_{x \in \mathbb{R}} wx^2 = \begin{cases} 0, & \text{ha } w \geq 0, \\ -\infty, & \text{ha } w < 0. \end{cases}$$

- Legyen $W \in \mathcal{S}^n \subset \mathbb{R}^{n \times n}$, azaz $n \times n$ -es szimmetrikus mátrix. Ekkor

$$\inf_{x \in \mathbb{R}^n} x^T W x = \begin{cases} 0, & \text{ha } W \succeq 0, \\ -\infty, & \text{ha } W \not\succeq 0. \end{cases}$$

- A $W \succeq 0$ eset a pozitív szemidefinititás definíciója, illetve a $0^T W 0 = 0$ miatt igaz.
- A második esetben mivel W nem pozitív szemidefinit, ezért alkalmas vektort írva x helyére írva negatív számot kapunk a minimalizálandó kifejezésben. Viszont így skálázással a kvadratikussal forma tetszőlegesen kis értéket is felvehet.

Dualizálás Példa V: Maximális vágás (folytatás)

- A kitérő után már meg tudjuk határozni a duális célfüggvényt:

$$\tilde{c}(\mu) = \begin{cases} -1^T \mu, & \text{ha } A + \text{diag } \mu \succeq 0, \\ -\infty, & \text{különben.} \end{cases}$$

- Így a duális feladat a következő:

Maximalizáljuk	$-1^T \mu$
Feltéve, hogy	$A + \text{diag } \mu \succeq 0.$

- A duális probléma egy szemidefinit programozási probléma, kezelhető. Így nem várható erős dualitás. Azonban minden duális lehetséges megoldás ad egy alsó becslést p^* értékére. Remélhetjük, hogy „ügyes” duális megoldás jó közelítést adhat p^* -ra.

Dualizálás Példa V: Maximális vágás (folytatás)

Következmény

Legyen G egy tetszőleges egyszerű gráf, λ_{min} pedig a G gráf (A szomszédsági mátrixának) legkisebb sajátértéke. Ekkor

$$\frac{1}{2} |E(G)| \stackrel{(1)}{\leq} \max_{\mathcal{V} \text{ vágás}} |E(\mathcal{V})| \stackrel{(2)}{\leq} \frac{1}{2} |E(G)| - \frac{\lambda_{min}}{4} |V(G)|.$$

Dualizálás Példa V: Maximális vágás (folytatás)

- Az (1) állítás következik abból, hogy

$$\max_{\mathcal{V} \text{ vágás}} |E(\mathcal{V})| \geq \mathbb{E}(|E(\underline{\mathcal{V}})|),$$

ahol $\underline{\mathcal{V}}$ egy véletlen vágás a G gráfban (egyenletes eloszlással választott $\{-1, 1\}^n$ -beli vektor). Meg kell nézni, hogy az egyes élek hányszor járulnak hozzá a várhatóértékhez. Jelölje ξ a következő valószínűségi változót:

$$\xi_e = \begin{cases} 1, & \text{ha } e \in E(\underline{\mathcal{V}}), \\ 0, & \text{ha } e \notin E(\underline{\mathcal{V}}), \end{cases}$$

amire könnyen kiszámolható, hogy $P(\xi_e = 1) = P(\xi_e = 0) = \frac{1}{2}$ minden e él esetén. Ekkor

$$\mathbb{E}(|E(\underline{\mathcal{V}})|) = \mathbb{E} \left(\sum_{e \in E(G)} \xi_e \right) = \sum_{e \in E(G)} \mathbb{E}(\xi_e) = \sum_{e \in E(G)} \frac{1}{2} = \frac{1}{2} |E(G)|.$$

Dualizálás Példa V: Maximális vágás (folytatás)

- A (2)-es egyenlőtlenség igazolásához jelöljük a duális feladat optimális megoldását d^* -gal, és legyen μ egy tetszőleges lehetséges duális megoldás. Ekkor nyilvánvaló, hogy $d^* \geq \tilde{c}(\mu)$.
- Az $A + \text{diag } \mu \succeq 0$ feltétel ekvivalens azzal, hogy az $A + \text{diag } \mu$ mátrix minden sajátértéke nem-negatív.
- Most már csak választani kellene egy jó μ vektort. Legyen

$$\mu = -\lambda_{\min} \mathbf{1} = \begin{pmatrix} -\lambda_{\min} \\ -\lambda_{\min} \\ \vdots \\ -\lambda_{\min} \end{pmatrix}.$$

Dualizálás Példa V: Maximális vágás (folytatás)

- Az első állítás az, hogy az így kapott μ lehetséges megoldás: Ez azt jelenti, hogy az $A + \text{diag } \mu \succeq 0$ feltételnek teljesülnie kell. Ha $\lambda_1 \geq \lambda_2 \geq \dots \geq \lambda_n = \lambda_{\min}$ az A mátrix sajátértékei, akkor az $A + \text{diag } \mu$ mátrix sajátértékei $\lambda_1 - \lambda_{\min} \geq \dots \geq \lambda_n - \lambda_{\min} \geq 0$. Ez könnyen igazolható végiggondolva, hogy A sajátvektorai az $A + \text{diag } \mu$ mátrixnak is sajátvektorai. Azaz $A + \text{diag } \mu$ minden sajátértéke nem negatív.
- Tehát az így megválasztott μ kielégíti a pozitív szemidefinitiségi feltételt. Már láttuk, hogy a primál feladat optimális megoldása $p^* = 2|E(G)| - 4 \max |E(\mathcal{V})|$. Ekkor

$$2|E(G)| - 4 \max |E(\mathcal{V})| = p^* \geq d^* \geq c(\mu) = |V| \lambda_{\min}.$$

Ezt rendezve kapjuk a (2) egyenlőséget.

Dualizálás Példa VI: Norma minimalizálás lineáris feltételek mellett

Példa

Minimalizáljuk	$\ x\ $,	$x \in \mathbb{R}^n$, -t
Feltéve, hogy	$Ax = b$,	

ahol $\|\cdot\| : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}$ egy tetszőleges norma.

- Az L_2 normára már láttuk, hogy könnyű a dualizálás.
- Tetszőleges norma esetén a Lagrange-függvény

$$L(\mu, x) = \|x\| + \mu^T (Ax - b) = \|x\| + (A^T \mu)^T x - b^T \mu.$$

- Most ennek keressük egy infimumát, és itt is szükségünk van egy kis kitérőre, mint az előző feladat esetében.

- A feladatunk gyakorlatilag egy $\|x\| + v^T x$ alakú kifejezés infimumának meghatározása.

Definíció

Legyen $\|\cdot\|$ egy tetszőleges norma. A

$$\|v\|_* = \sup \left\{ v^T x : \|x\| = 1 \right\}$$

normát duális normának nevezünk.

- A duális norma definíciójából és a normaaxiómákból következik, hogy $|v^T x| \leq \|v\|_*$, ha $\|x\| = 1$. (Miért?)
- Skálázással kapjuk a következő Lemmát.

Lemma

$$|v^T x| \leq \|v\|_* \|x\|.$$

- A duális norma segítségével már megadható a keresett infimum:

$$\inf_{x \in \mathbb{R}^n} \|x\| + v^T x = \begin{cases} 0, & \text{ha } \|v\|_* \leq 1, \\ -\infty, & \text{ha } \|v\|_* > 1. \end{cases}$$

- Az első eset ekvivalens azzal, hogy $\|v\|_* \leq 1$ esetén $\|x\| + v^T x \geq 0$ minden x vektorra. Ez könnyen kiolvasható a fenti megállapításból.
- Második esetben, ha elérünk egy negatív értéket, akkor egy skálázással tetszőlegesen nagy negatív értéket elérhetünk, és ebből következik a $-\infty$ infimum.

Dualizálás Példa VI: Norma minimalizálás lineáris feltételek mellett (folytatás)

A duális célfüggvény a következő:

$$\tilde{c}(\mu) = \begin{cases} -b^T \mu, & \text{ha } \|A^T \mu\|_* \leq 1, \\ -\infty, & \text{ha } \|A^T \mu\|_* > 1. \end{cases}$$

Így a duális feladat a következő:

Maximalizáljuk	$-b^T \mu$
Feltéve, hogy	$\ A^T \mu\ _* \leq 1.$

Példa

A dualizálandó feladat a következő:

Minimalizáljuk	$c(x)$ -t
Feltéve, hogy	$Ax \preceq b,$
	$Cx = d.$

- A probléma jóval általánosabb az LP-feladatnál, ahol szintén lineáris feltételekkel dolgozunk. Itt a célfüggvény tetszőleges függvény.
- A feladat Lagrange-függvénye

$$\begin{aligned}L(\lambda, \mu, x) &= c(x) + \lambda^T (Ax - b) + \mu^T (Cx - d) \\ &= c(x) + \left(A^T \lambda + C^T \mu \right)^T x - (b^T \lambda + d^T \mu).\end{aligned}$$

- Most egy $f(x) + v^T x$ alakú kifejezés infimumát keressük a $\text{dom}(f)$ értelmezési tartományon.

Definíció

Az f függvény konvex-, vagy más néven Fenchel-konjugáltja

$$f^*(u) = \sup_{x \in \text{dom}(f)} u^T x - f(x).$$

- A minimalizálandó kifejezésben, a célfüggvényben u szerepét $-v$ fogja betölteni:

$$\inf_x f(x) + v^T x = - \sup_x -f(x) - v^T x = - \sup_x -v^T x - f(x) = -f^*(-v).$$

Dualizálás Példa VII: Optimalizálás lineáris feltételekkel (folytatás)

- Ezek után a duális probléma

Maximalizáljuk	$-c^*(-A^T\lambda - C^T\mu) - (b^T\lambda + d^T\mu)-t$
Feltéve, hogy	$\lambda \succeq 0.$

Dualizálás Példa VIII: Entrópia maximalizálás

Példa

Minimalizáljuk	$\sum_{i=1}^n x_i \log x_i$
Feltéve, hogy	$Ax \preceq b,$ $\mathbf{1}^T x = 1.$

- A célfüggvény a negatív entrópia, ez oldja fel a látszólagos ellentmondást a maximális jelző és a minimalizálási optimalizációs feladat között.
- A logaritmus függvény megjelenése miatt a lehetséges megoldások komponensei pozitívak. $\mathbf{1}^T x = 1$ azt mondja, hogy x egy valószínűségi eloszlást kódol. Az $Ax \preceq b$ lineáris egyenlőtlenségek statisztikai tapasztalatok lehetnek az eloszláról. Például várható értéke, szórása, momentumai, becslés az eloszlás farkára stb.

Dualizálás Példa VIII: Entrópia maximalizálás (folytatás)

- Ez a példa az előző példa speciális esete. Írjuk fel a

$$c(x) = \sum_{i=1}^n x_i \log x_i.$$

célfüggvény konjugáltját: Könnyen kiszámolható, hogy

$$(x \log x)^* = e^{y-1}.$$

- Könnyen belátható, hogy ebből következik, hogy

$$c^*(x) = \sum_{i=1}^n e^{y_i-1}.$$

- Felírjuk most $\tilde{c}(\lambda, \mu)$ függvényt:

$$\tilde{c}(\lambda, \mu) = -b^T \lambda - \mu - \sum_{i=1}^n e^{-a_i^T \lambda - \mu - 1} = -b^T \lambda - \mu - e^{-\mu-1} \sum_{i=1}^n e^{-a_i^T \lambda},$$

ahol a_i^T az A^T mátrix i -edik sora, azaz A i -edik oszlopa.

Dualizálás Példa VIII: Entrópia maximalizálás (folytatás)

- A duális probléma:

Maximalizáljuk	$\tilde{c}(\lambda, \mu)$ -t
Feltéve, hogy	$\lambda \succcurlyeq 0$.

- Ez könnyen egyszerűsíthető: Ha λ fix, akkor \tilde{c} egy változós valós függvény, és így λ -hoz meghatározható a jó μ érték:

$$\mu = \log \sum_{i=1}^n e^{-a_i^T \lambda} - 1.$$

- Helyettesítve a duális ekvivalens a következővel:

Maximalizáljuk	$-b^T \lambda - \log \left(\sum_{i=1}^n e^{-a_i^T \lambda} \right)$ -t
Feltéve, hogy	$\lambda \succcurlyeq 0$.

Példa

Minimalizáljuk	$x_1 x_2 - t$
Feltéve, hogy	$x_1 \geq 0$
	$x_2 \geq 0$
	$x_1^2 + x_2^2 \leq 1$

- Az optimalizálási feladat triviális: Nem-negatív számok szorzata nem-negatív, esetünkben $(0, 0)$ lehetséges megoldás.
- Így $p^* = 0$.
- Mégis gyakoroljuk a megtanult dualizálási formalizmust.

Dualizálás Példa IX (folytatás)

- A duális változók λ_1 , λ_2 és λ_3 .
- A Lagrange-függvény:

$$x_1x_2 - \lambda_1x_1 - \lambda_2x_2 + \lambda_3(x_1^2 + x_2^2 - 1).$$

- A duális célfüggvény:

$$\begin{aligned}\tilde{c}(\lambda) &= \inf_{x \in \mathbb{R}^2} (x_1x_2 - \lambda_1x_1 - \lambda_2x_2 + \lambda_3(x_1^2 + x_2^2 - 1)) = \\ &= \inf_{x \in \mathbb{R}^2} \left((x_1, x_2) \begin{pmatrix} \lambda_3 & 1/2 \\ 1/2 & \lambda_3 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} x_1 \\ x_2 \end{pmatrix} - (\lambda_1, \lambda_2) \begin{pmatrix} x_1 \\ x_2 \end{pmatrix} - \lambda_3 \right).\end{aligned}$$

Dualizálás Példa IX (folytatás)

- A kvadratikus rész mátrixa pozitív definit, ha $\lambda_3 > 1/2$, pozitív szemidefinit, ha $\lambda_3 = 1/2$, és indefinit, ha $\lambda_3 < 1/2$.
- Könnyen látható, hogy az indefinit (van pozitív és negatív sajátérték is) esetben \tilde{c} tetszőlegesen kicsi (tetszőleges nagy abszolút értékű negatív) értéket is felvehet.
- Könnyen látható, hogy a pozitív szemidefinit ($\lambda_3 = 1/2$) esetben amennyiben $\lambda_1 - \lambda_2 \neq 0$ a $\tilde{c}(\lambda_1, \lambda_2, \lambda_3)$ célfüggvény tetszőlegesen kicsi lehet.
- A pozitív szemidefinit mátrix és $\lambda_1 = \lambda_2$ esetben a $\tilde{c}(\lambda_1, \lambda_2, \lambda_3)$ értéke $-\lambda_3$.
- A pozitív definit mátrix esetén könnyen látható, hogy véges minimum létezik. Analízisbeli tudásunkkal a minimum érték könnyen meghatározható:

$$-\frac{1}{4}(\lambda_1, \lambda_2) \begin{pmatrix} \lambda_3 & 1/2 \\ 1/2 & \lambda_3 \end{pmatrix}^{-1} \begin{pmatrix} \lambda_1 \\ \lambda_2 \end{pmatrix} - \lambda_3.$$

Dualizálás Példa IX (folytatás)

- A duális feladat:

Maximalizáljuk	$\tilde{c}(\lambda_1, \lambda_2, \lambda_3)$ -t
Feltéve, hogy	$\lambda_1 \geq 0$
	$\lambda_2 \geq 0$
	$\lambda_3 \geq \frac{1}{2}$

- Elemi megfontolással adódik, hogy az optimális helyek: $(\lambda, \lambda, 1/2)$ és $d^* = -1/2$.
- A gyenge dualitás egyenlőtlensége természetesen teljesül, de szigorú egyenlőtlenségként.

Példa

Minimalizáljuk	$x_1 x_2 - t$
Feltéve, hogy	$x_1 \geq 0$
	$x_2 \geq 0$
	$x_1^2 + x_2^2 \leq 1$
	$x_1 x_2 \geq 0$

- Az előző példát ismételtük meg egy plusz, nyilvánvalóan (matematikailag) felesleges feltétellel.
- Természetesen $p^* = 0$ marad.

Dualizálás Példa IX (folytatás)

- A dualizálás azonban változni fog.
- Megjelenik egy λ_4 duális változó.
- A Lagrange-függvény

$$x_1x_2 - \lambda_1x_1 - \lambda_2x_2 + \lambda_3(x_1^2 + x_2^2 - 1) - \lambda_4x_1x_2.$$

- A duális cél függvény:

$$\begin{aligned}\tilde{c}(\lambda) &= \inf_{x \in \mathbb{R}^2} (x_1x_2 - \lambda_1x_1 - \lambda_2x_2 + \lambda_3(x_1^2 + x_2^2 - 1) - \lambda_4x_1x_2) = \\ &= \inf_{x \in \mathbb{R}^2} \left((x_1, x_2) \begin{pmatrix} \lambda_3 & \frac{1-\lambda_4}{2} \\ \frac{1-\lambda_4}{2} & \lambda_3 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} x_1 \\ x_2 \end{pmatrix} - (\lambda_1, \lambda_2) \begin{pmatrix} x_1 \\ x_2 \end{pmatrix} - \lambda_3 \right).\end{aligned}$$

Dualizálás Példa \tilde{IX} (folytatás)

- A duális feladat elemzése/megoldása a korábbi gondolatmenetet követve könnyen elvégezhető.
- A számolás végeredménye: az optimális hely $(0, 0, 0, 1)$ és $d^* = 0$, erős dualitás van.
- Az optimális helyet és a duális optimális értéket a negyedik (a felesleges feltételnek megfelelő) duális változó kontrolálta. A feleslegesnek tűnő feltétel hozzáadása utólag jogosnak mondható.

Példa

Minimalizáljuk	$c(u)$ -t
Feltéve, hogy	$u \leq 0$

ahol $c(u) = -\left(\frac{u+1}{2}\right)^2$, $\text{dom}(c) = [-1, 1]$, azaz c grafikonja egy parabolaív.

- A célfüggvény értelmezési tartománya természetellenes. Ezzel a furcsa, természetellenes értelmezési tartománnyal a célfüggvénybe feltételeket építettünk be. Ez nem fair. Ez csalás.
- Célunk nem egy alkalmazás bemutatása, hanem a dualitási hézag geometriai láttatása.

Dualizálás Példa X (folytatás)

- Először dualizáljuk az eredeti problémát. A $v = c(u)$ jelölést használjuk.
- A Lagrange-függvény:

$$L(u, \lambda) = - \left(\frac{u+1}{2} \right)^2 + \lambda u = \lambda u + v.$$

- A duális célfüggvény:

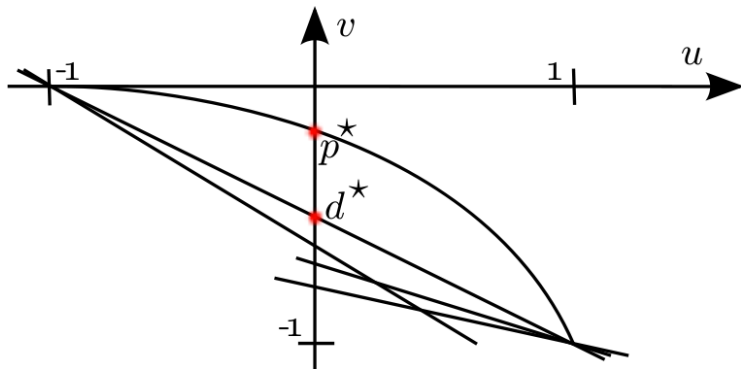
$$\tilde{c}(\lambda) = \inf_{u \in [-1, 1], v = \frac{1}{4}(u+1)^2} \lambda u + v.$$

- A duális:

Maximalizáljuk	$\tilde{c}(\lambda) = \inf_{u \in [-1, 1], v = \frac{1}{4}(u+1)^2} \lambda u + v - t$
Feltéve, hogy	$\lambda \geq 0$

Dualizálás Példa X: Az ábra

- Az alábbi ábra segítségével a primál és duál feladat megoldását is szemléltetni tudjuk:

A $v = -\frac{1}{4}(u+1)^2$ függvényt ábráztuk az u - v koordináta síkon. Továbbá $v + \lambda u = \alpha$ -típusú függvények is láthatók, amelyek a célfüggvényt alúlról becslik.

Dualizálás Példa X: Az ábra (folytatás)

- A primál megoldás látványos: A lehetséges értékeken ($[-1, 0]$) a függvény monoton csökkenő, így minimumát 0-ban veszi fel. Azaz $x^* = 0$ és $p^* = -1/4$.
- A Lagrange-függvény $v + \lambda u$ alakú. Ha egy λ_0 paraméternél α_0 értéket vesz fel, akkor $u \in [-1, 1]$ -n alúlról becsli a $v = \frac{1}{4}(u + 1)^2$ célfüggvényt. $v + \lambda_0 u \geq \alpha$ feltérbe esik a parabola ívünk.
- Azaz a szóhajövő $\lambda u + v = \alpha$ egyenesek a grafikonon „alatt” menő egyenesek. Egy konkrét egyeneshez (λ_0 -hoz) tartozó α a v -tengellyel való tengelymetszet.
- A duális optimum a legmagasabb v -tengellyel való tengelymetszet.
- Az ábrán jól látható az optimális érték, d^* , továbbá a $d^* < p^*$ szigorú egyenlőtlenség. Nincs erős dualitás.

Példa

Legyen $n = 2$, $c(x, y) : \mathbb{R} \times \mathbb{R}_{\geq 0} \rightarrow \mathbb{R}$, $(x, y) \mapsto e^{-x}$.

Optimalizálási feladatunk legyen a következő:

Minimalizáljuk	$c(x, y)$ -t
Feltéve, hogy	$\frac{x^2}{y} \leq 0$

- Ekkor az optimalizációs feladat értelmezéstartománya a következő: $\mathcal{D} = \mathbb{R} \times \mathbb{R}_{>0}$.
- A feltétel teljesüléséhez az x^2 függvény nem-negativitása miatt, és mert $y > 0$, x szükségszerűen 0 lesz.
- A feladat lehetséges megoldásának halmaza

$$\{(x, y) : x = 0, y > 0\}.$$

Dualizálás Példa XI (folytatás)

- Ha a célfüggvényt megszorítjuk \mathcal{L} -re, akkor $c|_{\mathcal{L}} = e^{-0} = 1$ konstansfüggvényt kapjuk.
- Ebből következik, hogy a primál feladat optimális értéke 1, tehát $p^* = 1$.
- Írjuk fel a feladatra vonatkozó Lagrange-függvényt:

$$L(x, y; \lambda) = c(x, y) + \lambda \frac{x^2}{y} = e^{-x} + \lambda \frac{x^2}{y}.$$

- Ekkor a duális célfüggvény a következő lesz:

$$\tilde{c}(\lambda) = \inf_{(x,y) \in \mathcal{D}} L(x, y; \lambda) = \inf_{(x,y) \in \mathcal{D}} \left(e^{-x} + \lambda \frac{x^2}{y} \right) = \begin{cases} 0 & \text{ha } \lambda \geq 0 \\ -\infty & \text{különben} \end{cases}$$

Dualizálás Példa XI (folytatás)

- Így felírhatjuk a duális optimalizálási problémát:

Maximalizáljuk	$\tilde{c}(\lambda)$ -t
Feltéve, hogy	$\lambda \geq 0$.

- Ennek optimális értéke $d^* = 0$.
- Vegyük észre, hogy akkor teljesül a gyenge dualitás tétel, hiszen $p^* \geq d^*$.
- Esetünkben az egyenlőtlenség valódi, egy úgynevezett „dualitási hézag” is keletkezett, mert $p^* - d^* = 1 > 0$.

Vége van!

Köszönöm a figyelmet!